

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 496/2023-29

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného [REDAKOVANÉ]

[REDAKOVANÉ] proti postupu Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom v konaní pôvodne vedenom pod sp. zn. 2 T 130/2016 (v súčasnosti v konaní vedenom pred Okresným súdom Prievidza – pracovisko Bánovce nad Bebravou pod sp. zn. BN-3 T 1/2023) takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 25. apríla 2022 (doplnenou 10. mája 2022 a 19. júla 2022) domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom (ďalej aj „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 2 T 130/2016 (v súčasnosti v konaní vedenom pred Okresným súdom Prievidza – pracovisko Bánovce nad Bebravou pod sp. zn. BN-3 T 1/2023, pozn.) (ďalej aj „napadnuté konanie okresného súdu“). V napadnutom konaní navrhuje okresnému súdu prikázať konať bez zbytočných prietáhov. Zároveň sa domáha priznania primeraného finančného zadosťučinenia v sume 5 000 eur a náhrady trov konania spojených s podaním ústavnej sťažnosti.

2. K priebehu napadnutého konania uviedol, že Okresná prokuratúra Nové Mesto nad Váhom podala proti nemu na okresnom súde 29. septembra 2016 obžalobu (pod č. k. Pv 816/15/3304-14,

pozn.) pre prečin krádeže podľa § 212 ods. 2 písm. f) a ods. 3 písm. b) Trestného zákona. Poukázal na to, že 28. mája 2020 dal súhlas, aby sa hlavné pojednávanie konalo bez jeho prítomnosti, a tiež uviedol, že sa vzdáva práva záverečnej reči a práva posledného slova. Je toho názoru, že predmetné konanie sa nevyznačuje skutkovou ani právnou náročnosťou. Doplnil, že sa žiadnym spôsobom nepodieľal na vzniku prietáhov tým, že by inicioval konania alebo postupy, ktoré by znemožnili vydanie rozhodnutia vo veci.

II.

Argumentácia sťažovateľa

3. Sťažovateľ vo vzťahu k napadnutému konaniu namieta primárne nečinnosť, ako aj neefektívny postup okresného súdu. Argumentuje, že okresný súd v jeho veci nemá dôkaznú núdzu, no napriek tomu ho v dôsledku svojej nečinnosti ponecháva takmer 6 rokov (v čase podania ústavnej sťažnosti, pozn.) v stave právnej neistoty, keď vo veci nebolo vydané ani len prvostupňové rozhodnutie. Poukázal na to, že táto právna neistota ovplyvňuje aj jeho ďalší život. Tiež argumentoval tým, že v trestných konaniach v dôsledku toho, že ide o mimoriadne citlivý zásah do sféry osobných práv a slobôd jednotlivca, sa otázka primeranosti lehoty konania musí posudzovať prísnejšie.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

4. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jeho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 2 T 130/2016 (v súčasnosti v konaní vedenom pred Okresným súdom Prievidza – pracovisko Bánovce nad Bebravou pod sp. zn. BN-3 T 1/2023, pozn.).

5. K aktuálnemu stavu napadnutého konania je potrebné uviesť, že z obsahu vyžiadaného súdneho spisu k predmetnej veci bolo zistené, že Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) uznesením č. k. 2 Nto 10/2022-545 zo 16. novembra 2022 odňal vec z Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom (na základe návrhu zákonného sudcu podľa § 23 Trestného poriadku na odňatie trestnej veci a jej prikázanie inému súdu, pozn.) a určil ju na prejednanie a rozhodnutie Okresnému súdu Bánovce nad Bebravou (ktorému bol spis doručený 20. januára 2023, pozn.).

5.1. V súčasnosti je napadnuté konanie vedené pred Okresným súdom Prievidza – pracovisko Bánovce nad Bebravou pod novou sp. zn. BN-3 T 1/2023. Z predloženého súdneho spisu zároveň vyplýva, že ako posledný úkon vo veci konajúceho súdu bolo sťažovateľovi 26. júla 2023 doručené upovedomenie o zmene zákonného sudcu spolu s výzvou, aby sa vyjadril, či s uvedenou zmenou zákonného sudcu súhlasí, na čo sťažovateľ reagoval podaním (Okresnému súdu Prievidza – pracovisko Bánovce nad Bebravou doručeným 7. augusta 2023, pozn.), v ktorom uviedol, že so zmenou zákonného sudcu nesúhlasí (podľa § 277a ods. 1 Trestného poriadku, pozn.).

6. Ústavný súd na tomto mieste tiež poukazuje na to, že s účinnosťou od 1. júna 2023 nastali viaceré zmeny v organizácii všeobecných súdov, ich príslušnosti a obvodov (tzv. nová súdna mapa). Podľa § 181 ods. 1 písm. a) zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov

v znení neskorších predpisov prechádzajú od 1. júna 2023 výkon súdnictva, všetky práva a povinnosti vrátane správy majetku štátu, práv a povinností z pracovnoprávných vzťahov a štátnozamestnaneckých vzťahov a iných právnych vzťahov a práv a povinností z osobitných vzťahov sudcov a prísediacich z radov občanov k štátu z Okresného súdu Bánovce nad Bebravou na Okresný súd Prievidza.

7. Vo vzťahu k predmetu tejto ústavnej sťažnosti ústavný súd konštatuje, že podľa § 132 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavná sťažnosť je neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd.

8. Podľa § 55 ods. 3 Trestného poriadku ak je dôvodný predpoklad, že došlo k priet'ahom v príprave pojednania veci súdom, v určení termínu konania a rozhodnutia alebo k priet'ahom vo vyhotovovaní súdneho rozhodnutia, ktorákoľvek zo strán môže podať prostredníctvom tohto súdu sťažnosť pre nečinnosť na nadriadený súd, aby určil primeranú lehotu na uskutočnenie namietaného úkonu; ak sa nepostupuje podľa odseku 4, súd musí bez meškania túto sťažnosť pre nečinnosť zaslať spolu so spisom a svojím stanoviskom a so stanoviskom predsedu súdu nadriadenému súdu.

9. Z obsahu predloženého súdneho spisu jednoznačne vyplýva, že vo veci konajúci súd uskutočnil posledné pojednávanie vo veci ešte 28. mája 2020, po ktorom nasledovala jeho úplná nečinnosť v zásade až do konca augusta roku 2021, pričom v rámci tohto časového obdobia sťažovateľ nevyužil (a to ani v období, keď bol právne zastúpený advokátom, pozn.) účinný právny prostriedok na ochranu jeho práv (sťažnosť pre nečinnosť podľa § 55 ods. 3 Trestného poriadku, pozn.). Ústavný súd navyše konštatuje, že sťažovateľ predmetnú sťažnosť pre nečinnosť podľa § 55 ods. 3 Trestného poriadku na ochranu svojich práv (ktorou by namietal nečinnosť vo veci konajúceho súdu, pozn.) neuplatnil vôbec počas celého predchádzajúceho aj nasledujúceho priebehu napadnutého konania pred podaním tejto ústavnej sťažnosti (ako ani po jej podaní, pozn.). V tejto súvislosti zdôrazňuje, že sťažovateľ ju mohol a mal uplatniť aj v nasledujúcom priebehu napadnutého konania (teda po auguste roku 2021, pozn.), keďže z predloženého spisového materiálu jednoznačne vyplýva, že vo veci konajúci súd ani v nasledujúcom období (do podania tejto ústavnej sťažnosti, teda do 25. apríla 2022, pozn.) nevykonal v zásade žiaden relevantný procesný úkon smerujúci k pojednaniu a rozhodnutiu veci [keď počas tohto obdobia len najprv podal na krajskom súde podnet na odňatie a prikázanie veci inému súdu s poukazom na námietku zaujatosti sťažovateľa, čo však bolo zo strany krajského súdu vyhodnotené ako nemajúce žiadne relevantné dôvody na toto rozhodovanie s poukazom na to, že na takýto postup neboli splnené zákonné predpoklady, a následne až 12. apríla 2022 (krátko pred podaním tejto ústavnej sťažnosti, pozn.) oznámil sťažovateľovi a jeho právnomu zástupcovi zmenu v osobe zákonného sudcu a vyzval ich, či s touto zmenou súhlasia, sťažovateľa zároveň vyzval na vyjadrenie, či trvá na súhlase s nariadením hlavného pojednávania bez jeho prítomnosti a právneho zástupcu sťažovateľa tiež vyzval na vyjadrenie, či trvá na svojej žiadosti o oslobodenie od povinnosti obhajovania, pozn.], teda bol opäť vo veci primárne nečinný. Na tomto mieste ústavný súd preto opakovane pripomína, že v ústavnej sťažnosti sťažovateľ namieta primárne práve nečinnosť súdu počas priebehu napadnutého konania, preto je o to zreteľnejšie, že mohol a mal ako účinný právny prostriedok na ochranu svojich práv v rozhodnom období (pred podaním ústavnej sťažnosti, pozn.)

využiť práve sťažnosť pre nečinnosť podľa § 55 ods. 3 Trestného poriadku (navyše za situácie, keď bol v konaní pred všeobecným súdom aj zastúpený advokátom, pozn.).

10. S poukazom na už uvedené a na znenie § 55 ods. 3 Trestného poriadku ústavný súd pri materiálnom prístupe k ochrane ústavnosti a teleologickom výklade daného ustanovenia považuje toto za aplikovateľné nielen pri absolútnej nečinnosti súdu, ale aj v prípadoch dlhších období jeho nečinnosti. Aj keď sa z prísne gramatického výkladu § 55 ods. 3 Trestného poriadku javí, že by malo ísť o úplnú nečinnosť, pod takúto nečinnosť je nutné podradiť aj stav, keď súd sporadicky nariadi pojednávanie, avšak s dlhými časovými odstupmi nečinnosti. Na konštatovanie o riadnej činnosti súdu preto nepostačuje, ak vo veci uskutoční ojedinelý úkon (pojednávanie), avšak v ostatnom období je v zásade nečinný (obdobne ako tomu bolo aj v danom prípade, pozn.).

10.1. Zároveň je však potrebné zdôrazniť aj to, že v prípade existencie tzv. extrémnych prietáhov v postupe a konaní súdu (spravidla nad 8 až 10 rokov podľa okolností prípadu, pozn.) nie je namieste striktné vyžadovanie uplatnenia, resp. podania sťažnosti v zmysle § 55 ods. 3 Trestného poriadku pred podaním ústavnej sťažnosti. V tejto súvislosti ústavný súd odkazuje aj na závery svojho rozhodnutia vo veci sp. zn. I. ÚS 288/2022, keď pri konaní trvajúcim približne 16 rokov od podania obžaloby už skonštatoval, že vzhľadom na extrémnu dĺžku konania ani neriešil nevyužitie tohto iného účinného prostriedku nápravy, pretože by sa tým odstránenie stavu namietaného porušovania práv už zjavne nedosiahlo. To však nebol prípad sťažovateľa v danej veci.

11. Ústavný súd už opakovane judikoval, že sťažnosť podľa § 55 ods. 3 Trestného poriadku možno považovať v zmysle § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde za účinný právny prostriedok, ktorý zákon sťažovateľom na ochranu ich základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorého použitie sú sťažovatelia oprávnení podľa osobitného predpisu – Trestného poriadku (II. ÚS 31/09, IV. ÚS 296/2010, IV. ÚS 113/2012, II. ÚS 531/2017, III. ÚS 263/2021, I. ÚS 82/2023, I. ÚS 83/2023). Obdobný názor vo vzťahu k porovnateľnej právnej úprave § 91 rakúskeho Gerichtsorganisationsgesetz (zákon o organizácii súdov) zaujal aj Európsky súd pre ľudské práva (pozri rozsudok vo veci Holzinger proti Rakúsku z 30. 1. 2001, sťažnosť č. 23459/94, bod 16 a nasl.).

12. Ústavný súd tak po preskúmaní ústavnej sťažnosti a na vec sa vzťahujúceho spisového materiálu opakovane konštatuje, že sťažovateľ v rámci priebehu napadnutého konania nevyčerpal právny prostriedok na ochranu svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (nepodal sťažnosť pre nečinnosť podľa § 55 ods. 3 Trestného poriadku, pozn.).

13. Vzhľadom na to, že sťažovateľ nevyužil právny prostriedok ochrany svojich práv, ktorý mu osobitný predpis (Trestný poriadok) účinne poskytuje a na ktorého použitie je oprávnený, bolo potrebné jeho ústavnú sťažnosť pri jej predbežnom prerokovaní odmietnuť ako neprípustnú podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde.

14. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších uplatnených nárokoch stratilo opodstatnenie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. septembra 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu